

MIELETÖN MAHDOLLISUUS

Draamakokonaisuus 6. luokan oppilaille

Draamakokonaisuuden vetäjälle

Tämä draamatarina tehtävineen on suunniteltu FinFamin Mielelön Mahdollisuus -projektissa. Draamakokonaisuuden tavoitteena on lisätä lasten tietoutta mielenterveydestä ja sen ongelmista sekä vähentää mielenterveysongelmiin liittyvää häpeän tunnetta. 25 % alaikäisistä lapsista ja nuorista elää perheessä, jossa vanhemmalla on hoitoa vaativa mielenterveys- tai päihdeongelma. Yleisyydestään huolimatta mielenterveyden ongelmiin liittyy stigmaa, joka aiheuttaa yksinäisyyden tunteita ja lisää riskiä syrjäytyä.

”OPPILAAT LÄHTIVÄT HYVIN MUKAAN JA JOPA ODOTTIVAT, MILLOIN JATKETAAN.”

Draamatarina kertoo nuoren tytön ajatuksista ja arjen tilanteista äitinsä sairauteen liittyen. Vaikka tytön tilanne on välillä vaikea, on tarinan loppu onnellinen. Työskentelyn aikana ryhmä pääsee auttamaan tyttöä ja oppii taitoja esimerkiksi siitä, miten itse voi erilaisissa tilanteissa toimia. Mielenterveyden ongelmien ymmärtäminen lisää suvaitsevaisuutta. Ne lapset, joita tytön kaltainen tilanne henkilökohtaisesti koskettaa, saavat työskentelyn kautta tukea omaan tilanteeseensa ja rohkaistuvat kertomaan mieltään painavista asioista aikuiselle.

Draamakokonaisuuden vetämiseen et tarvitse draama-alan osaamista tai kokemusta. Kokonaisuus sisältää selkeät ohjeet, joihin voit tutustua etukäteen tai tarinan edetessä. Kursivoidut tekstit ovat ohjeita kokonaisuuden vetäjälle. Lihavoidut tekstit ovat vetäjän ohjeita ryhmälle. Jokaisen otsakkeen alle on kirjattu tarinan osan tai tehtävän tavoite vetäjälle tiedoksi. Loppuun on koottu taulukko kokonaisuuden eri osista tavoitteineen ja sisältöineen.

”HYVIN TEHTY MATERIAALI, JONKA PYSTYI ITSE VETÄMÄÄN LÄPI. ETUKÄTEISKOULUTUSTA EI TARVITA.”

Kokonaisuuden kannalta on tärkeää käydä läpi jokainen tehtävä annetussa järjestyksessä. Läpikäymiseen kuluu arviolta 2 + 2 tuntia aikaa. Kokonaisuuden voi käydä läpi myös omassa aikataulusa. Tärkeää on, että jokainen tarinan osa ja siihen liittyvät tehtävät

käydään läpi saman kerran aikana. Jos tarinan osien välissä on kulunut enemmän aikaa, on hyvä kerrata, mihin edellisellä kerralla jäätiin.

Draamatyöskentely alkaa lasten kanssa tehtävällä draamasopimuksella. Se on tärkeä aloitus, joka luo luottamuksellisen ilmapiirin ryhmään.

Kaikilla lapsilla on mahdollisuus hyvään ja tasapainoiseen kasvuun, perhetaustastaan riippumatta. Lasten hyvinvoinnin tukeminen on yhteinen asia.

Antoisia hetkiä draaman parissa. Mielelön Mahdollisuus on nyt!

Helsingissä 20.1.2016

Sanna Huhtonen, Mielelön Mahdollisuus -projekti

Lisätietoja ja mahdolliset tilaukset:
sanni.sihvola@finfami.fi

Mielenterveysomaisten keskusliitto – FinFami ry
Meritullinkatu 4 B 10
00170 Helsinki
www.finfami.fi
f Mielelön Mahdollisuus
📺 FinFami
📷 mieletonmahdollisuus

**KUN YKSI SAIRASTUU
MONEN MAAILMA
MUUTTUU.**

Draamakokonaisuus: Titte Neuvonen
Ulkoasu ja taitto: Marika Finne
Kuvat: Shutterstock ja Unsplash

Tavoite

Tämän draamatarinan tavoitteena on lisätä lasten tietoutta mielenterveydestä ja sen ongelmista, vähentää mielenterveysongelmiin liittyviä ennakkoluuloja ja häpeän tunnetta sellaisilla lapsilla, joiden elämään mielenterveysongelmat kuuluvat.

Tarvittavat välineet

Tussi, lyijykyniä, maalarinteippiä, tarralappuja tai post-it -lappuja, cd-soitin sekä pakettiin kuuluva cd-levy.

Valmistelut

Tulosta materiaalin liitteenä olevat juliste ja onnellisen tytön kasvot työskentelyä varten. Voit halutessasi suurentaa julisteen A3-kokoon.

Draamasopimus

Tavoite: Saada osallistujat sitoutumaan yhteiseen projektiin ja kertoa työskentelytavasta.

Tässä draamatarinassa tehtävänne on auttaa tarinan poikaa hänen hankalassa tilanteessaan. Draamatarinan aikana toimimme yhdessä, ryhmänä sopimiemme sääntöjen mukaan. Ehdotan teille, että sovimme yhdessä esimerkiksi, että:

- ryhmässä jaetut asiat jäävät tämän huoneen seinien sisälle, ei kerrota niitä eteenpäin esimerkiksi välitunnilla
- ketään ei suljeta ryhmän ulkopuolelle
- annetaan jokaiselle tilaa olla oma itsensä, ei tuomita tai arvostella eikä toisten sanomisia kommentoida ikävällä tavalla

Sovitaanko yhdessä näin?

Haluaako joku lisätä listaan jotain?

Tarina osa 1

Tavoite: Saada osallistujat kiinnostumaan tarinasta.

Kolme kuukautta sitten tyttö oli huomannut ensimmäisen kerran äidissä jotain outoa. Äiti jäi kotiin vaikka oli kirpputorisunnuntai. Yleensä äiti oli aina lähtenyt hyvien ystäviensä kanssa kerran kuukaudessa kiertämään kaikki kaupungin kirpputorit. Kierroksen jälkeen he kävivät aina syömässä pienessä italialaisessa ravintolassa torin laidalla. Iltapäivällä tyttö jo katseli pikkuveljensä Eliaksen kanssa keittiön ikkunan ääressä ja odotti äidin tutun hahmon ilmestyvän portista pihalle. Äidin kangaskasseista löytyi aina aarteita heille molemmille. Veli sai usein uusia legoja ja tyttö ihania vaatteita. Äiti oli mestari löytämään heille kaikkea kivaa. Usein alkuillasta äiti muokkasi ostamiaan tavaroita heidän kotiinsa sopivaksi ja illalla he yhdessä ihailivat uusia lamppuja, kulhoja tai mitä ikinä äiti olikaan juuri sillä kerralla löytänyt ja muokannut. Äiti ja tyttö rakastivat molemmat kaikkea kaunista ja saattoivat tutkia uusia ideoita sisustukseen tuntitolkulla lehdistä ja nettisivuilta. Äiti oli myös suunnitellut blogin perustamista, tytöstä se olisi aivan mahtavaa, sillä äiti oli niin taitava.

Nyt jokin oli eri tavalla kuin ennen. Tyttö oli yrittänyt kysyä asiasta äidiltä, mutta äiti oli ohittanut kysymyksen toteamalla, ettei tytön tarvitse murehtia. Eräänä iltana kun tyttö nousi vielä sängystä hakemaan vettä, hän näki miten äiti otti jotain lääkkeitä. Nopeasti äiti sujautti purkin takaisin käsilaukkuunsa ja hymyili väkinäisesti tytölle.

Tehtävät tarinan osasta 1

Kuka hän on? [”Rooli seinällä”]

Tavoite: Keksiä tytölle nimi ja taustatarina, tehdä tytöstä yhteinen tuttava koko ryhmälle.

Tässä on kuva tarinan tytöstä.

[Kiinnitä juliste tilan seinälle, paikkaan, jossa kaikkien on helppo päästä kuvan lähelle.]

Tähän paperiin voimme panna muistiin asioita, joita tiedämme tytöstä ja hänen elämästään. Näin tyttö tulee meille vähitellen tutuksi ja meidän on helpompi kuvitella miltä tytöstä tuntuu.

Mikä voisi olla tytön nimi?

[Kuuntele kaikki ehdotukset ja auta lapsia yhdessä valitsemaan, vaikka äänestämällä, tytölle sopiva nimi. Käytä jatkossa tytöstä tätä nimeä.]

Kuinka vanha [tytön nimi] on?

[Kuuntele taas kaikki ehdotukset ja valitse ikä, joka useimmiten mainitaan ja kirjaa se ylös nimen viereen.]

Keitä kaikkia [tytön nimi] perheeseen kuuluu?

Mistä [tytön nimi] tykkää?

Tuleeko teille vielä muuta mieleen [tytön nimi]?

Esineet kertovat

Tavoite: Syventää tytön tarinaa ja saada ryhmä heittäytymään draamallisten työtapojen maailmaan.

[Tässä ensimmäisessä tehtävässä oppilaiden voi olla aluksi vaikea heittäytyä kuvittelemaan esineiden näkemiä asioita, erityisesti mikäli ryhmä ei ole tottunut käyttämään draamallisia menetelmiä. On tärkeää, että opettaja aktiivisesti auttaa oppilaat alkuun ja apukysymyksillä tukee vastausten keksimistä.]

Kuvitellaan nyt, että tämä tila on [tytön nimi] koti. Jokainen teistä saa olla joku huonekalu tai esine [tytön nimi] kodissa.

[Jaa tila neljään osaan ja näytä eri alueiden rajat osallistujille.]

Sovitaa, että tämä alue on keittiö, tämä olohuone, tämä äidin makuuhuone ja tämä [tytön nimi] oma huone. Voit nyt miettiä mikä esine, tavara tai huonekalu haluaisit olla. Kohta jokainen saa mennä valitsemaansa paikkaan istumaan lattialle ja sitten vuorotellen käymme läpi mikä kukakin on. Kun kaikki ovat saaneet kertoa mitä ovat, kyselen hieman millaisia asioita esineet ovat kuulleet ja nähneet [tytön nimi] kodissa.

[Kertaa vielä eri huoneiden sijainnit.]

Nyt jokainen voi rauhallisesti valita itselleen paikan kodista.

[Odota, että jokainen on löytänyt sopivan paikan ja tilanne uudestaan rauhoittunut. Kierrä sitten haastattelemassa esineitä. Jos osallistujien on vaikea keksiä kerrottavaa, voit olla itse ensin roolissa ja kertoa olevasi [tytön nimi] sänky ja että usein iltaisin ja joskus päivisinkin kuulet miten [tytön nimi] itkee itsensä uneen.]

Kuka haluaisi kertoa jotain näkemästään tai kuulemastaan? Kerro ensin mikä esine tai huonekalu olet. Mitä olet nähnyt elämästä tässä asunnossa?

[Kun kaikki halukkaat ovat saaneet kertoa omat tarinansa palaa julisteen luokse.]

Saimmeko me nyt jotain lisätietoa [tytön nimi]? Voisimmeko lisätä jotain tänne julisteeseen?

Tarina osa 2

Tavoite: Johdatella kuulijat syvemmälle tytön elämään.

Muutamaa viikkoa myöhemmin äiti jäi sairauslomalle. Elias oli innoissaan, koska sai nyt mennä suoraan koulusta kotiin eikä aina tarvinnut odottaa kerhossa iltapäivään asti. [Tytön nimi] ei raskinut kertoa Eliakselle, että sairausloma on eri asia kuin tavallinen loma. Usein iltaisin [Tytön nimi] kuuli miten äiti itki sängyssään. Äiti ei ollut juuri kertonut mistä oli kyse, eikä tyttö tiennyt miten kysyä. Kotona oli usein sotkuista ja pyykit jäivät pesemättä. Eikä äiti enää tehnyt samanlaisia ruokia kuin ennen. Elias riemuitsi siitäkin, että sai nykyään useammin ranskiksia ja pizzaa. [Tytön nimi] kaipasi vanhaa äitiä ja kummallisia ruokakokeiluja. Aiemmin ne olivat välillä ärsyttäneet, mutta nyt olisi ihana syödä ruokatrendien uusinta uutta, vaikka se olisi kuinka kummallisen makuista.

Eräänä iltapäivänä matematiikan tunnilla [Tytön nimi] huomasi, että Elias oli soittanut viisi kertaa. Tyttö tajusi heti, että jokin oli vialla. Hän pyysi opettajalta lupaa saada käydä vessassa ja soitti Eliakselle. Itkuinen pikkuveli kertoi, että äiti oli ihan outo eikä tehnyt hänelle välipalaa ja että hänellä oli kamala nälkä. ”Kai sä nyt itse osaat tehdä sulle leivän tai ota joku jugurtti tai jotain”, [Tytön nimi] yritti, mutta Elias ei saanut nyyhkytykseltään sanaa suustaan. ”Ei oo Elias mitään hätää, mä voin lähteä koulusta ja mennään yhdessä kauppaan. Tuutko mua pyörällä kaupalle vastaan, tehdään jotain tosi hyvää vaikka ranskiksia”, [Tytön nimi] rauhoitteli veljeään. Elias rauhoittui ja he sopivat tapauksansa kaupalla.

[Tytön nimi] palasi luokkaan ja pyysi anteeksi. Enää piti keksiä miten ihmeessä hän voisi lähteä luokasta kesken tunnin. Mitä kaikki ajattelisivat ja mitä hän sanoisi opettajalle. Hän tunsi miten kaulalle nousi punaiset laikut häpeästä ja huomasi miten Iris yritti katseellaan saada selville mitä oli tapahtunut. [Tytön nimi] ei ollut kertonut edes Iirikselle äidin sairaudesta, eikä todellakaan aikoonutkaan kertoa. Hänen äitinsä oli aina ollut kavereidenkin mielestä tosi kiva, mutta nyt kaikki oli toisin. [Tytön nimi] pakkasi kirjat reppuunsa, käveli ovelle ja pyysi opettajaa käytävälle. ”Eliaksella on joku hätä kotona, eikä äiti ole vielä tullut töistä, voisinko mennä auttamaan, kun se oli ihan hysteerinen”, [Tytön nimi] valehteli. Opettaja onneksi antoi luvan, muistutti tekemään aukeaman loppuun ja selvittämään lopputuntien läksyt.

Kävellessään kaupalle tyttö mietti mitä kaikkea edessä vielä olisi ja miten luokassa tytöt nyt katselisivat toisiaan merkitsevästi. Miten ihmeessä hän onnistuisi salaamaan kaiken kummallisen ja hoitamaan koulun lisäksi kotia.

Tehtävät tarinan osasta 2

Häpeäpatsaat

Tavoite: Huomata, että asia, jota itse häpeää, on harvoin sellainen, jonka joku muu huomaa tai jota joku muu pitää hävettävänä.

[Tytön nimi] hävetti kodin tilanne ja hän pelkäsi, että joku saisi selville, ettei heidän kotonaan kaikki ollut normaalisti. Melkein kaikki häpeävät omia vanhempiaan joissain tilanteissa vaikka kotona ei olisikaan mitään sairautta. Millaisia asioita sitä voi hävetä?

Jaan teidät nyt ryhmiin, joissa valitsette yhden hävettävän asian. Sen ei tarvitse olla totta, vaan voitte keksiä jonkun tilanteen, joka olisi äärimmäisen hävettävä teidän mielestänne. Ryhmässä suunnittelette patsaan, joka kuvaa hävettävää tilannetta. Patsaassa voi olla useita henkilöitä, tärkeintä on, että jokainen ryhmän jäsen osallistuu patsaaseen jollain tavalla.

[Jaa osallistujat 3-5 hengen ryhmiin ja anna noin 10 minuuttia aikaa valmistella patsas.]

Nyt käymme läpi kaikkien ryhmien patsaat yksi kerrallaan. Muut katsovat ja tulkitsevat patsasta. Oikeaa vastausta ei ole ja onkin mahdollista, että yleisö tulkitsee patsasta täysin erilailla kuin mitä patsaan tekijät ovat alun perin ajatelleet. Kun annan patsaalle luvan liikkua, saatte kertoa mikä teidän ajatuksenne patsasta tehdessä oli.

[Haastattele yleisöä heidän katsoessaan ensimmäistä patsasta. Keitä patsaassa on? Mitä tilannetta patsas kuvaa? Mikä on teidän mielestänne hävettävä asia tässä patsaassa? Kun patsasta on tutkittu hetken aikaa, anna patsaan tekijöiden lyhyesti kertoa millaista hävettävää tilannetta he ajattelivat. Käykää kaikki patsaat läpi.]

Mä oon niin outo...

Tavoite: Käsitellä lisää häpeän tunnetta ja korostaa oman ajattelun merkitystä häpeän kokemisessa.

Kaikki ihmiset ovat erilaisia ja usein ne asiat joita itse häpeämme, eivät hävetä jotain toista. Jokainen saa nyt keksiä tosi hävettävän ja oudon asian, jota lähdemme liioittelemaan esimerkiksi valtavasti iso nenä, suuren suuri peukalo, hirveän hajuinen hengitys, kolme kättä... mitä oudompi, sen parempi.

Lähdetään kohta kävelemään tilassa ja ensimmäisessä vaiheessa jokainen yrittää aluksi salata oman omituisuutensa. Kun kohtaatte jonkun muun, katsotte silmiin ja tervehditte, mutta yritätte tehdä kaikkenne, jotta kukaan ei saa selville teidän häpeän aihetta.

Toisessa vaiheessa tervehditte ja toinen kysyy ”miten menee?” Toinen vastaa ihan hyvin, mutta kun mulla on tää ___ ja paljastaa omituisuutensa”.

Kolmannessa vaiheessa ongelma suurenee, liioittelet ongelmaa ja kohdatessanne kerrot heti ongelmasta ja toinen keksii siitä jonkun positiivisen puolen.

Neljännessä vaiheessa ongelma on jo todella suuri, mutta esittelet sitä suurella ylpeydellä toisille.

”Pelkään, että joku saa selville, että kotona ei ole kaikki hyvin.”

Nyt voitte lähteä liikkeelle.

[Kertaa ensimmäisen vaiheen ohjeet. Anna osallistujien kulkea tilassa muutaman minuutin ja vaihda toiseen vaiheeseen. Kertaa sen ohjeet jne. Kun kaikki vaiheet on läpikäyty, pyydä osallistujat piiriin, jossa jokainen saa vielä esitellä ylpeästi oman omituisuutensa. Käykää lyhyesti läpi, miltä harjoitus tuntui, miltä tuntui hävetä ja miltä tuntui olla samasta asiasta ylpeä.]

Tarina osa 3

Tavoite: Auttaa lapsia hahmottamaan, miten vanhempien sairaus voi vaikuttaa lapsen arkeen

Kuukaudet kuluivat eikä äiti muuttunut normaaliksi. [Tytön nimi] oli alkanut siivota kotia joka viikko, usein hän kävi ostamassa ruokaa ja pesi pyykit äidin puolesta. Hän yritti tehdä kaikkensa, jotta Elias ei tajuaisi kuinka kummallinen äiti oli ja jotta heidän kotinsa pysyisi edes lähes samanlaisena kuin ennen. Läksyjä hän alkoi usein tehdä vasta myöhään illalla, saatuaan Eliaksen nukkumaan. Aamuisin kello soi aina liian aikaisin, eikä hän millään olisi jaksanut nousta kouluun.

Joinain iltoina äiti oli erityisen väsynyt ja itkuinen. Silloin [Tytön nimi] yritti keksiä jotain kivaa ja tuttua heille kaikille. Ennen äiti oli aina perjantaisin tehnyt pannukakkua iltapalaksi. [Tytön nimi] päätti tehdä pannukakun ja piristää sillä äitiä. Elias rakensi legoja omassa huoneessaan ja äiti oli lepäämässä makuuhuoneessa, kuten nykyään niin usein. Pannukakku oli vielä uunissa, kun äiti käveli keittiöön. ”Mikä järkyttävä kaaos täällä oikein on”, äiti tiuskaisi. ”Mä en vielä ehtinyt siivota, kun mä tota just laitoin ton pannukakun uuniin” [Tytön nimi] yritti selittää. ”Ei täällä mitään pannukakkua tarvitse tehdä”, äiti sanoi vihaisesti ja lähti takaisin makuuhuoneeseen.

[Tytön nimi] istui omassa huoneessaan ja tuijotti sadepisaroita, jotka valuivat hitaasti ikkunaa vasten. He olivat ensimmäistä kertaa syöneet iltapalan kahdestaan Eliaksen kanssa, hän oli lukenut iltasadunkin ja valehdellut Eliakselle, että äidillä oli kuumetta ja siksi äiti oli jo nukkumassa. [Tytön nimi] tuntui, että kaikki tuttu ja turvallinen valui pisaroiden mukana pois. Ihan kuin koko elämä olisi hajonnut ja nyt hänen oli vain seurattava sitä miten vesi huuhtoo kaiken mennessään. Äidin katseessa oli ollut jotain niin vierasta ja pelottavaa. Miten hän ikinä osaisi ja jaksaisi pitää itse huolen kaikesta?

Tehtävät tarinan osasta 3

Kauhuelokuva

Tavoite: Tehdä näkyväksi pelkoja ja kauhuja.

Joskus murheet ja huolet saattavat kasvaa niin suuriksi, että ne tuntuvat räjäyttävän koko pään. Seuraavaksi teidän tehtävänänne on 3-5 hengen ryhmissä tehdä näkyväksi [Tytön nimi] pelkoja ja miettiä millaisiksi kauhuelokuvan hahmoiksi pelot voivat kasvaa.

Pienessä ryhmässä te luotte yhdessä kammottavan kauhuelokuvan hahmon. Tehkää hahmosta niin kauhistuttava kuin vain pystytte. Miettikää miten olento äänтелеe ja liikkuu. Kun olette tyytyväisiä hahmoonne, miettikää tilanne, jossa [Tytön nimi] joutuu kohtaamaan tämän hahmon. Teette siis yhden kohtauksen kauhuelokuvasta. Jokainen kohtaus päättyy siihen, että [Tytön nimi] pakenee pois. Valitkaa yksi, joka esittää [Tytön nimi], muut voivat olla yhdessä kammottava hahmo ja osa voi luoda kauhuelokuvaan sopivia äänitehosteita.

Kun olette tyytyväisiä kohtaukseenne, istukaa lattialle, jotta tiedän mitkä ryhmät ovat jo valmiita. Teillä on noin 10 minuuttia aikaa miettiä kohtaus valmiiksi. Valmis kohtaus saa kestää noin minuutin. Taustalle tulee soimaan kappale, jonka kesto on noin minuutin. Kuunnellaan musiikki kerran läpi ennen kuin aloitate.

[Jaa osallistujat ryhmiin. Kun kaikki ryhmät ovat valmiita, käydään kohtaukset läpi yksi kerrallaan. Laita taustalle soimaan kappale ”Pelkään sinua”. Jos mahdollista sammuttakaa osa tilan valoista ja luokaa tilaan mahdollisimman kammottava valaistus. Kun kaikki kohtaukset on katsottu, jatka tarinan lukemista.]

Tarina osa 4

Tavoite: Kuvata tytön epätoivoa ja pelkoa asian kertomisesta.

[Tytön nimi] juoksi hämärässä illassa kunnes ei enää jaksanut. Hän lähetti viestin Iirikselle. ”Missä meet, voidaaks nähä?”, mutta katui heti sen lähetettyään. Hän ymmärsi, että nyt hänen olisi kerrottava Iirikselle totuus tai valehdeltava vielä lisää. Hän oli kyllästynyt valehtelemaan, mutta ei tiennyt mistä aloittaa tai mitä ylipäänsä pitäisi kertoa.

Tehtävät tarinan osasta 4

Keskustelu/kysely

Tavoite: Pukea sanoiksi häpeään ja yksinjäämisen pelkoon liittyviä tunteita ja ajatuksia.

Miltä luulet [Tytön nimi] nyt tuntuvan?

[Tytön nimi] ei ole halunnut tai uskaltanut kertoa äidin sairaudesta kenellekään. Mitä luulet miksi [Tytön nimi] ei halua kertoa kenellekään?

Kohtaaminen

Tavoite: Keksiä konkreettisia tapoja keskustella kaverin kanssa vaikeasta asiasta.

[Tytön nimi] ei ole halunnut kertoa asiasta kenellekään, koska *[kertaa tässä osallistujien vastaukset edelliseen kysymykseen.]* Usein se, että kertoo edes yhdelle luotettavalle kaverille hankalasta tilanteesta helpottaa omaa oloa. Saatat yllättyä, että monen muunkin perheessä on välillä hankalia tilanteita ja että useimmiten kaikki hankalat tilanteet helpottavat jonkin ajan kuluttua. Meidän tehtävänämme on nyt miettiä miten [Tytön nimi] voisi kertoa omasta tilanteestaan Iirikselle.

[Jaa osallistujat kahteen ryhmään.]

Te kaikki olette nyt leikisti Iiris ja te taas olette leikisti [Tytön nimi]. Miettikää hetki ryhmässänne, miten keskustelun voisi aloittaa.

[Anna hetki aikaa miettiä. Aseta sillä aikaa kaksi tuolia vastakkain niin, että molemmilla ryhmillä on tilaa seistä tuolien takana.]

Nämä tuolit edustavat nyt Iiristä ja [Tytön nimi]. Molemmat ryhmät asettuvat nyt oman tuolinsa taakse. Kuka tahansa ryhmästä voi sanoa ehdotuksia siitä mitä tytöt voisivat toisilleen sanoa. Kumpi ryhmä haluaa aloittaa?

[Jos ryhmillä on vaikeaa keksiiä sanottavaa tai aloittaa, auta keksimällä itse muutama ehdotus esimerkiksi.]

”Musta tuntuu kuin kaikki tuttu ja turvallinen valuisi pisaroiden mukana pois.”

Keskustelu/ kysely

Tavoite: Keksiä yhdessä toimintatapoja vaikeisiin tilanteisiin.

Nyt kun [Tytön nimi] on saanut kerrottua Iirikselle, mietimme vähän sitä mitä Iiris voisi tilanteessa tehdä. Mitä ajatuksia teille tulee siitä miten voisitte itse toimia vastaavassa tilanteessa?

[Johdattele keskustelu siihen, että jollekin aikuiselle olisi tärkeä kertoa.]

Ketkä kaikki aikuiset ovat sellaisia, joille ystävän tilanteesta voisi kertoa? (Äiti, isä, opettaja, kuraattori, rehtori, siivooja, erityisopettaja jne.)

Tarina osa 5

Tavoite: Antaa tilaa tunteille ja hämmennykselle.

Kerrottuaan Iirikselle [Tytön nimi] oli parempi mieli. Tuntui hyvältä, että joku muukin tiesi ja että Iiris silti halusi olla hänen ystävänsä. Silti [Tytön nimi] tunsu olonsa surulliseksi. Tuntui ihan kummalliselta, että vielä vuosi sitten kaikki oli ollut normaalia ja nyt kaikki tuntui aivan vieraalta.

Tehtävät tarinan osasta 5

Pohdinta

Tavoite: Antaa oppilaille tilaa miettiä kokemaansa ja vahvistaa oppilaiden tuntemaa empatiaa tarinan tyttöä kohtaan.

Laitan nyt soimaan kappaleen nimeltä ”Tuntuuko sinusta koskaan”. Kuunnellaan sitä hiljaisuudessa. Kappaleen aikana mieti [Tytön nimi] tilannetta ja miten haluaisit, että sinua autetaan tai lohdutetaan, jos olisit samanlaisessa tilanteessa. Voit ottaa mukavan asennon ja laittaa vaikka halutessasi silmät kiinni.

[Soita pätkä Johanna Iivanaisen kappaleesta tai jos tuntuu, että ryhmä kuuntelee keskittyneesti, voitte kuunnella kappaleen kokonaankin.]

Lohdutus

Tavoite: Löytää hyviä lauseita, joilla lohduttaa ystävää ja antaa myös lohdutusta niille oppilaille, joita tytön tarina mahdollisesti koskettaa henkilökohtaisesti

Jaan teidät nyt pieniin ryhmiin miettimään sopivia lauseita. Jokainen ryhmä saa nyt tyhjiä tarroja ja kynät. Kertokaa toisillenne, millaisia ajatuksia tai lauseita teille tuli mieleen. Valitkaa ryhmässä teidän mielestänne parhaat lohduttavat sanat. Voitte keksiä lisäksi omia tapoja lohduttaa [Tytön nimi].

[Kun ryhmät ovat valmiita, käydään vuorotellen kiinnittämässä tarrat julisteeseen tytön ympärille. Lue lopuksi vielä kaikki tekstit läpi. Ei haittaa vaikka useampi ryhmä valitsisi saman tekstin lohduttavaksi lauseeksi.]

Tarina osa 6

Tavoite: Johdattaa tarina kohti onnellista loppua.

Puoli vuotta oli kulunut siitä kun äiti jäi kotiin. Vähitellen äiti oli alkanut pautua normaaliksi. Ensimmäisen kerran [Tytön nimi] huomasi sen kerran tullessaan koulusta kotiin, jossa oli siivottu. Äiti oli myös vihdoinkin kertonut mistä oli kyse ja pyytänyt anteeksi ettei ollut osannut puhua [Tytön nimi] aiemmin. He olivat käyneet koko perhe terapiassa ja vaikka [Tytön nimi] oli aluksi hävettänyt sekin ihan hirveästi, oli hän nyt ymmärtänyt, ettei terapiassa ollut mitään sen kummallisempaa. Kerrottuaan Iirikselle ja muutamalle muulle hyvälle kaverilleen, hän oli ihmeekseen kuullut, että myös Iiriksen serkun äiti oli muutama vuosi aiemmin sairastunut.

Ja sitten vihdoinkin eräänä lauantai-iltana äiti kysyi ”[Tytön nimi], voisitko sä huomenna olla Eliaksen kanssa, me lähdettäisiin tyttöjen kanssa kirpputori-kierrokselle?”. Koskaan aiemmin [Tytön nimi] ei ollut niin mieluusti jäänyt aamulla katsomaan piirrettyjä Eliaksen kanssa. Jääkaapin oveen äiti oli jättänyt lapun ”Tein teille tuorepuuroa, jossa on myös chian siemeniä, ne on todella terveellisiä ja muodissa. P.S. Jääkaapissa on myös valmiita meetwurstileipiä, jos jostain syystä ei tuorepuuro maistu...”

Tehtävät tarinan osasta 6

Muuttuvat patsaat

Tavoite: Konkretisoida se, että elämässä mikään tilanne ei ole pysyvä ja että pelottavatkin tilanteet helpottavat.

[Tytön nimi] tilanne on nyt paljon parempi. Millaisia tilanteita teille tulee mieleen tytön tarinasta?

[Kuuntele osallistujien vastaukset ja kertaa niiden perusteella vielä vapaamuotoisesti tarina kokonaisuudessaan. Jaa tämän jälkeen osallistujat 3-5 hengen ryhmiin.]

Näissä ryhmissä valitsette nyt yhden kurjan, pelottavan tai huolestuttavan tilanteen [Tytön nimi] tarinasta. Valittuanne teette tilanteesta patsaan. Patsas voi olla kuin valokuva, jossa on monta ihmistä aivan paikallaan. Jokaisella ryhmällä on hetki aikaa valmistella patsas ja sitten katsomme vuorotellen jokaisen ryhmän patsaan. Nämä patsaat ovat ryhmän tulkinta tilanteesta, meidän muiden ei tarvitse suoraan osata sanoa mitä tilannetta patsas esittää. Me voimme tulkita kuvaa oman näkemyksemme mukaisesti, aivan kuten vaikka taideteoksesta jokainen katsoja näkee hieman omanlaisensa version.

[Anna ryhmille hetki aikaa suunnitella patsas.]

Nyt otamme ensimmäisen ryhmän patsaan tänne eteen ja muut istuvat lattialle katsomaan miltä patsas näyttää. Meidän tehtävänämme on nyt muokata näistä patsaista turvallisia ja mukavia patsaita.

Mietitään ensin mitkä asiat tekevät teidän mielestänne tästä patsaasta pelottavan, huolestuttavan tai kurjan?

[Kuuntele kaikki vastaukset ja kertaa ne osallistujille vielä ääneen.]

Mitä asioita muuttamalla me voisimme saada tilanteesta mukavan ja turvallisen?

[Muokkaa patsasta asia kerrallaan osallistujien ehdotusten mukaan, kunnes olette sitä mieltä, että patsas ei enää ole pelottava tai uhkaava.]

Lopetus

Tavoite: Lopettaa tarina hyvään tilanteeseen

Nyt [Tytön nimi] perheessä ei ole enää hätää eikä huolta. Te olette tehneet hienon tarinan ja osanneet auttaa [Tytön nimi]. Nyt kun hänellä ei ole enää hätää, voimme laittaa julisteeseen nämä onnellisen tytön kasvot.

[Kiinnittäkää julisteeseen onnellisen tytön kasvot.]

Rakenne

Osio	Tavoite	Työtapa	Fokus
Sopimus	Saada osallistujat sitoutumaan yhteiseen projektiin ja kertoa työskentelytavasta	Keskustelu	Yhteisen prosessin aloittaminen ja ryhmän sitouttaminen aktiiviseen tekemiseen
TARINA OSA 1.	Saada osallistujat kiinnostumaan tarinasta	Kertominen	Draamatarinan pohjan luominen
Osa 1: Kuka hän on?	Keksiä tytölle nimi ja taustatarina, tehdä työstä yhteinen tuttava koko ryhmälle	Ryhmäideointi	Tytön ja ryhmän tutustuttaminen toisiinsa, tunnesiteen luominen
Osa 1: Esineet kertovat	Syventää tytön tarinaa ja saada ryhmä heittäytymään draamallisten työtapojen maailmaan	Tilan hahmottaminen ja tarinan dramatisointi	Yksityiskohtien löytäminen
TARINA OSA 2.	Johdatella kuulijat syvemmälle tytön elämään	Kertominen	Tytön tunteiden kuvaaminen
Osa 2: Häpeäpatsaat	Huomata, että asia, jota itse häpeää, on harvoin sellainen, jonka joku muu huomaa tai jota joku muu pitää hävettävänä.	Patsaat	Tunteiden tunnistaminen ja empatian herättäminen
Osa 2: Mä oon niin outo...	Käsitellä lisää häpeän tunnetta ja korostaa oman ajattelun merkitystä häpeän kokemisessa	Yhteinen tekeminen/improvisointi	Häpeällisten asioiden liioittelu ja heittäytyminen
TARINA OSA 3.	Auttaa lapsia hahmotamaan miten vanhempien sairaus voi vaikuttaa lapsen arkeen	Kertominen	Perheen arjen kuvaaminen
Osa 3: Kauhuelokuva	Tehdä näkyväksi pelkoja ja kauhuja	Improvisointi	Mahdollisimman kamottavien kohtausten luominen
TARINA OSA 4.	Kuvata tytön epätoivoa ja pelkoa asian kertomisesta	Kertominen	Kertomisen pelossa
Osa 4: Keskustelu/ kysely	Pukea sanoiksi häpeään ja yksinjäämisen pelkoon liittyviä tunteita ja ajatuksia	Keskustelu	Oppilaille tuttujen tilanteiden tunnistaminen ja käsittely
Osa 4: Kohtaaminen	Keksiä konkreettisia tapoja keskustella kaverin kanssa vaikeasta asiasta	Ryhmäimprovisaatio	Hyväksyvän kokemuksen tuottaminen vaikeasta asiasta kertovalle
Osa 4: Keskustelu/ kysely	Keksiä yhdessä toimintatapoja vaikeisiin tilanteisiin	Keskustelu	Korostaa aikuiselle kertomisen tärkeyttä
TARINA OSA 5.	Antaa tilaa tunteille ja hämmennykselle	Kerronta	Elämänmuutosten herättämät tunteet
Osa 5: Pohdinta	Antaa oppilaille tilaa miettiä kokemaansa ja vahvistaa oppilaiden tuntemaa empatiaa tarinan tyttöä kohtaan	Musiikki	Empatia ja ymmärrys

Osio	Tavoite	Työtapa	Fokus
Osa 5: Lohdutus	Löytää hyviä lauseita, joilla lohduttaa ystävää ja antaa myös lohdutusta niille oppilaille, joita tytön tarina mahdollisesti koskettaa henkilökohtaisesti	Ryhmätoiminta/tarralaput	Hyvien lohdutuslauseiden keksiminen
TARINA OSA 6.	Johdattaa tarina kohti onnellista loppua	Kertominen	Johdatus kohti lopetusta
Osa 6: Muuttuvat patsaat	Konkretisoida se, että elämässä mikään tilanne ei ole pysyvä ja että pelottavatkin tilanteet helpottavat	Patsaat	Muutoksen näkyväksi tekeminen
Osa 6: Lopetus	Lopettaa tarina hyvään tilanteeseen	Kertominen/tarralaput	Onnellisen lopun sientöiminen konkreettisesti tarran avulla

Lohdutuslauseita

Esimerkkilauseita, joita voi antaa oppilaille tarvittaessa. Nämä lauseet ovat tehneet Vantaan Mikkolan koulun oppilaat.

Älä sure.

Ei se haittaa.

Ei se ole sinun vika.

Älä itke.

Mennäänkö pelaamaan jotain yhdessä?

Ei se mitään, kaikille sattuu virheitä.

Olet kaunis.

Minullekin on sattunut samalla tavalla.

Älä itke, pliis älä itke, koska sä oot tosi hyvä kaveri.

Minä voin tehdä sinun kanssa jotain kivaa

Olen silti kaverisi, vaikka isäsi on kipeä. Mennään vaikka leffaan.

Kyllä se siitä, mietitään jotain kivaa.

Mä tiedän, että sulla on paha mieli. Mä voin auttaa sua.

Kyllä tämä tästä. Vaikka isäsi on sairas, se ei tee sinusta outoa.

Ei se haittaa. Olen kuitenkin sun kaveri. Mikset heti kertonut, voin auttaa sinua.

Kerro, mikä sulla on? Mä voin auttaa sua, tiedän että sulla on vaikeeta.

En minä ala kiusata sinua, vaikka isäsi on kipeä.

Ei sinun tarvitse hävetä, vaikka isäsi on kipeä. Autan sinua.

Mennään yhdessä vaikka jäätelölle. Auttaisiko, jos mummisi/joku muu aikuinen saisi tietää?

Kerro jollekin luotettavalle ihmiselle, mullekin voit kertoa mitä vaan.

Kyllä kaikki vielä järjestyy.

Kaikki hyvin.

Rauhotu.

Kyl sä viel onnistut.

Ei hätää.

Kaikki järjestyy pikku hiljaa.

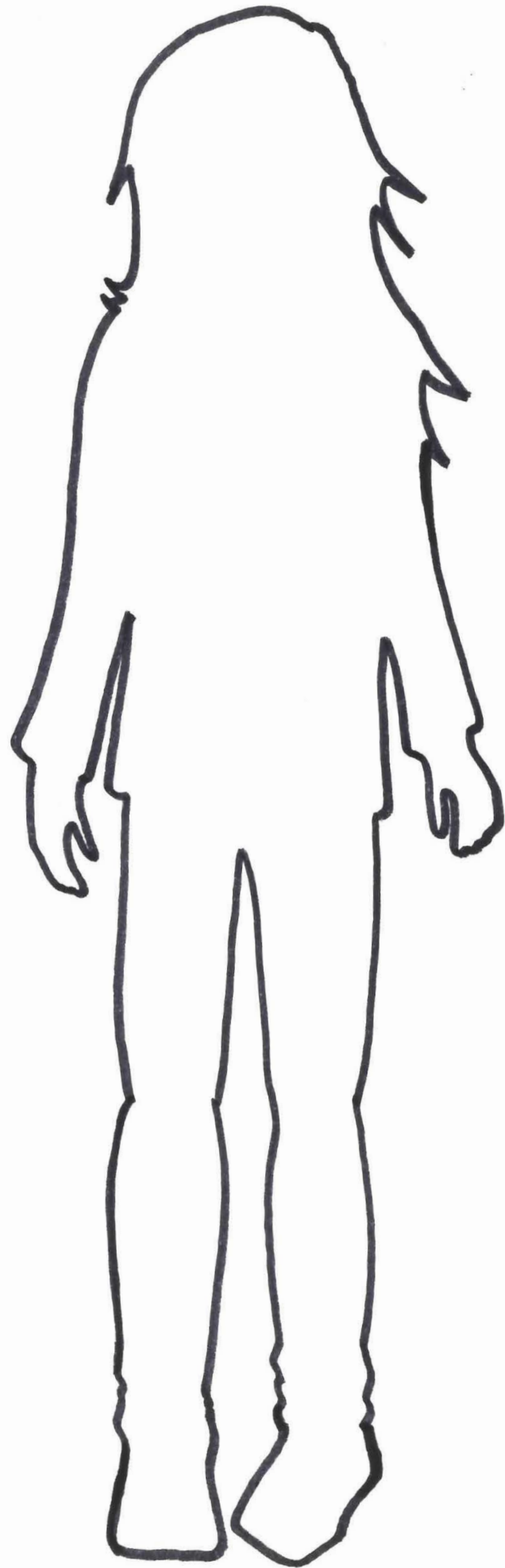
Kyllä se siitä paranee.

Kaikki menee vielä hyvin.

Älä pelkää.

Muistiinpanoja

Juliste

Onnellisen tytön kasvot

